

Дев'ятнадцять мільйонів гектарів (близько 50%) сільськогосподарських земель в Україні підлягають вітровій ерозії, серед них 16,6 млн га орних земель. Наступним кроком для України у галузі захисту від водної ерозії повинно бути створення служби охорони ґрунтів.

Ключові слова: водна ерозія, вітрова ерозія, ґрунтовий покрив, захист ґрунтів.

ЭРОЗИЯ ПОЧВ В УКРАИНЕ

С. Ю. Булыгин, Д. Антонюк

Аннотация. Эродированность сельскохозяйственных угодий достигла уровня 40%. Полные потери от повреждения эрозией достигли более 10 миллиардов долларов США в год. В статье освещены особенности климата, рельефа территории Украины. Приведены основные почвенные различия и проанализирована структура почвенного покрытия по почвенно-климатическим зонам. Сельскохозяйственные угодья занимают 70,3% от общей площади страны; пахотные земли - 81% сельскохозяйственных площадей. Наиболее распространенные почвы среди земель сельскохозяйственного назначения – черноземы (60,6%) и темно-серые лесные почвы (21,3%). Девятнадцать миллионов гектаров (около 50%) сельскохозяйственных земель в Украине подлежат ветровой эрозии, в том числе 16600000 га пахотных земель. Следующим шагом для Украины в области защиты от водной эрозии должно быть создание службы охраны почв.

Ключевые слова: водная эрозия, ветровая эрозия, почвенный покров, защита почв.

УДК: 631.8;635.21

ПРОДУКТИВНІСТЬ КАРТОПЛІ СТОЛОВОЇ ЗА ВИКОРИСТАННЯ РІДКИХ ФОСФОРНИХ ДОБРИВ

А. В. БИКІН, доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кор. НААН України

І. П. БОРДЮЖА, аспірант*

**Національний університет біоресурсів
і природокористування України**

Анотація. Досліджено вплив рідких фосфорних добрив (РКД 11-37) на фоні $N_{120}K_{180}$ у поєднанні з передпосадковим обробленням бульб та позакореневими підживленнями рістстимулюючими препаратами

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор А. В. Бикін

© А. В. Бикін, І. П. Бордюжа, 2016

(Атонік Плюс і Босфоліар Келп) на врожайність і фракційний склад врожаю картоплі столової. Встановлено, що внесення РКД 11-37 у нормі P_{105} на фоні оброблення бульб та позакореневих підживлень Атонік Плюс (0,2 % р-н) сприяло формуванню врожаю на рівні 46,3 т/га за товарності (фракція >50 мм) 80,4%.

Ключові слова: картопля столова, РКД 11-37, оброблення бульб, Атонік Плюс, Босфоліар Келп, мінеральне живлення.

Актуальність. Світовий досвід свідчить про те, що високорозвинене картоплярство має базуватися на найновіших досягненнях науково-технічного прогресу: сортах інтенсивного типу, використанні високоякісного насіння, прогресивних прийомах технології вирощування, ефективній системі застосування добрив і засобів захисту рослин та високому рівні матеріально-технічного забезпечення. Це дозволяє, наприклад, у високорозвинених країнах світу отримувати врожаї картоплі на рівні 40–55 т/га. В Україні вона досягає лише рівня 15–18 т/га [1, 2]. Це пояснюється низькою спроможністю виробників щодо модернізації технологій та різкою зміною в останні десятиліття погодних умов, особливо, в період вегетації. Всі ці фактори обмежують реалізацію генетичного потенціалу, навіть, сучасних сортів картоплі.

Одним із шляхів підвищення продуктивності цієї культури є зміна стандартних прийомів її удобрення. Зокрема, застосування таких мінеральних добрив, які забезпечують більші коефіцієнти використання елементів живлення рослинами та поліпшують їх ріст і розвиток в критичні періоди та в умовах стресу. Зазначені властивості досить добре проявляють фосфорні добрива в рідкій формі. Вони виготовляються на основі поліфосфорної кислоти (тверді - ортофосфорної). Поліфосфати об'єднують всі сполуки залишку ортофосфорної кислоти (пірофосфати, трифосфати, тетрафосфати і т.д.). У ґрунті їх полімерні ланцюги руйнуються до молекул ортофосфатів під впливом ферментів мікроорганізмів (пірофосфатази) і кореневої системи рослин. Але деякі поліфосфати можуть руйнуватися і за рахунок неферментативних реакцій. Їх перетворення в ортофосфати зазвичай триває 1–2 тижні, але цей період може коригуватись зовнішніми факторами (волога, температура ґрунту). За рахунок цього, добрива на основі поліфосфорної кислоти мають кращу доступність і мобільність фосфору в ґрунті, окрім того, вони можуть сприяти підвищенню доступності рослинам мікроелементів. Це особливо важливо на початкових етапах їх росту і розвитку [3].

Низький рівень розчинення гранульованих добрив є лімітуючим фактором, що часто зумовлює їх невисоку ефективність. Дослідження доктора Майкла Маклафліна [4] з міченим фосфором показали, що існують певні проблеми з розчиненням гранульованих добрив на карбонатних ґрунтах. За використання гранульованого амофосу, лише незначна кількість P переходила у ґрунтове середовище. За цього катіони ґрунтового розчину (Ca, Mg, Al, Si, Fe) швидко проникали до гранул, наслідком чого була швидка ретроградація фосфору ще в гранулі. Рідкі

форми добрив поширюються на більшу відстань від місця внесення, наслідком чого є більша їх доступність, порівняно з твердими.

Технологічно ці добрива маючи однорідність складу та забезпечують рівномірне внесення елементів живлення по полю. Це сприяє дружнім сходам рослин та їх подальшому росту і розвитку.

Протягом останніх років зміна погодних умов зумовила збільшення кількості стресових чинників (посуха, різниця денних і нічних температур, сезонні опади та ін.). Ці фактори спричиняють негативну дію на фізіологічні процеси в рослинах – відбувається зміна концентрації фітогормонів, наслідком чого є порушення гормонального балансу. Його порушення зумовлене зменшенням стійкості рослин до патогенних збудників та стресових факторів, що спричинює передчасний генеративний розвиток та зниження рівня реалізації їх генетичного потенціалу [5].

Одним із шляхів оптимізації фітогормонального балансу рослин є включення рістстимулюючих препаратів до технології вирощування картоплі столової. Вони підвищують стійкість рослин до дії стресових факторів, поліпшують їх метаболізм, підвищують ефективність використання мінеральних добрив, що сприяє підвищенню продуктивності культури [6, 7].

Тому, дослідження ефективності впливу рідких форм добрив на продуктивність картоплі столової у поєднанні з передпосівним обробленням бульб та позакореневими підживленнями рістстимулюючими препаратами, є актуальною темою.

Мета досліджень. Оптимізація умов живлення рослин картоплі столової шляхом використання рідких форм фосфорних добрив в комплексі з передпосадковим обробленням бульб та позакореневими підживленнями рістстимулюючими препаратами в умовах Лівобережного Лісостепу України.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводилися в польовому досліді кафедри агрохімії та якості продукції рослинництва ім. О. І. Душечкіна НУБіП України в Бориспільському районі, Київської області протягом 2015-2016 рр.

Площа облікової ділянки становила 40 м², повторність дослідів – 3-кратна. Розміщення варіантів систематичне. Для проведення дослідження було обрано середньопізній сорт Моцарт (оригінація НЗРС Нідерланди).

Передпосадкове оброблення бульб проводили препаратами Атонік Плюс та Босфоліар Келп з концентрацією 0,20%.

Ґрунт дослідної ділянки – темно-сірий опідзолений грубопилуватий легкосуглинковий на лесі. Він характеризувався слабкокислою реакцією ґрунтового розчину (5,20), низьким вмістом мінерального азоту (13,4 мг/кг), високим ступенем забезпечення рухомими сполуками фосфору (168 мг/кг) і калію (174 мг/кг) та середнім – обмінного кальцію (7,42 мг екв/100 г ґрунту) та магнію (1,64 мг екв/100 г ґрунту).

У дослідженнях використовували наступні добрива: аміачна селітра (ДСТУ 7370:2013), РКД 11-37 (ТУ – 2186-627-00209438-01), сульфат калію

(ГОСТ 4145-74), сульфат магнію, Босфоліар Борон (В–21%), Атонік Плюс та Босфоліар Келп.

Облік врожаю проводився з усієї облікової площі.

Результати та обговорення досліджень. Дослідженнями встановлено, що застосування рідких комплексних добрив у нормі P_{35} , P_{70} , P_{105} на фоні азотно-калійних ($N_{120}K_{180}$) забезпечувало суттєве збільшення урожайності картоплі столової (табл. 1). Так, внесення мінеральних добрив у нормі $N_{120}P_{35}K_{180}$ сприяло збільшенню приросту врожаю картоплі столової, порівняно до контролю (22,2–23,2 т/га) на 7–11 т/га, P_{70} – 10,3–13,3 т/га, P_{105} – 15,8–20,4 т/га, не залежно від препарату, яким обробляли бульби. За оброблення бульб Атонік Плюс та використання норми P_{35} , на фоні НК урожайність становила 33,5 т/га, а із збільшення норми до P_{70} зростала на 3,4 т/га і на 5,7 т/га у варіанті з P_{105} . У варіантах з обробленням Босфоліар Келп та внесенням $N_{120}P_{35}K_{180}$ урожайність досягала рівня 31,1 т/га. За норми P_{70} приріст становив 5,6 т/га, а P_{105} – 2,5 т/га.

Позакореневі підживлення Атоніком Плюс та передпосадкове оброблення бульб Босфоліар Келп на фоні норми P_{35} зумовили збільшення урожайності до рівня 32,6 т/га, P_{70} – 40,2 т/га та P_{105} – 43,4 т/га. За оброблення та позакореневого підживлення Босфоліар Келп зростання було на рівні 2,4 т/га у варіанті з P_{70} та 6,6 т/га у варіанті з P_{105} .

За оброблення бульб Атонік Плюс та позакорневих підживлень препаратами, збільшення норми фосфорних добрив до P_{70} істотного зростання цього показника не забезпечували (P_{70} + Атонік Плюс – 2,3 т/га, Босфоліар Келп – 1,9 т/га). Проте, суттєвий приріст відзначався за її збільшення до рівня P_{105} (Атонік Плюс – 5,7 т/га; Босфоліар Келп – 5,9 т/га).

Додавання до складу макроелементів кальцію, магнію та бору зумовило зниження урожайності картоплі столової відносно варіантів лише з НРК. Це пояснюється однаковою глибиною їх заробки в ґрунт і можливим антагонізмом окремих елементів у ґрунтового розчині та процесами хімічного зв'язування доступного фосфору кальцієм, що зумовлює зменшення його мобільності в прикореневому шарі і негативно позначається на рості та розвитку рослин, особливо, на початкових етапах [8].

За норми $N_{120}P_{105}K_{180}$ із застосуванням $Ca_{21}Mg_{15}V_{1,5}$ було отримано урожайність в межах 28,4–30,2 т/га, що на 4,95–7,95 т/га більше за контроль (22,2–23,4 т/га) та на 10–15 % менше, порівняно з використанням мінеральних добрив у аналогічній нормі, але лише НРК. За оброблення бульб Босфоліаром Келп та зменшення норми фосфорного добрива до P_{70} у поєднанні з $Ca_{21}Mg_{15}V_{1,5}$ на фоні застосування позакорневих підживлень (Атонік Плюс; Босфоліар Келп) істотний приріст врожаю, порівняно до норми P_{35} , не забезпечувався. Проте, за норми P_{105} урожайність збільшувалась на 6 т/га за оброблення бульб і позакореневого підживлення Босфоліаром Келп та на 3,7 т/га за цього ж оброблення і позакореневого підживлення Атоніком Плюс, порівняно до аналогічних варіантів з P_{70} .

1. Урожайність картоплі столової сорту Моцарт за використання рідких комплексних добрив (т/га), середнє за 2015–2016 рр.

Оброблення бульб	№п/п	Варіант дослідю	Без підживлення				Позакоренеve підживлення			
			Приріст врожаю		Атонік Плюс		Босфоліар Келп		Приріст врожаю	
			т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%
Атонік Плюс	1	Без добрив (контроль)	22,2	-	24,4	-	23,0	-	-	-
	2	N ₁₂₀ P ₃₅ K ₁₈₀ (Рржд*)	33,5	50,9	38,3	13,9	37,0	14,0	14,0	61,0
	3	N ₁₂₀ P ₃₅ K ₁₈₀ Ca ₂₁ Mg ₁₅ V _{1,5} (Рржд, р. Са, Mg**)	30,2	35,8	33,1	8,65	31,7	8,75	8,75	38,1
	4	N ₁₂₀ P ₇₀ K ₁₈₀ (Рржд)	36,9	66,2	40,6	16,2	38,9	16,0	16,0	69,5
	5	N ₁₂₀ P ₇₀ K ₁₈₀ Ca ₂₁ Mg ₁₅ V _{1,5} (Рржд, р. Са, Mg)	32,5	46,2	36,1	11,7	33,2	10,3	10,3	44,7
	6	N ₁₂₀ P ₁₀₅ K ₁₈₀ (Рржд)	42,6	91,7	46,3	21,9	44,8	21,9	21,9	95,2
	7	N ₁₂₀ P ₁₀₅ K ₁₈₀ Ca ₂₁ Mg ₁₅ V _{1,5} (Рржд, р. Са, Mg**)	36,1	62,4	40,5	16,1	38,8	15,9	15,9	69,1
	8	Без добрив (контроль)	23,4	-	24,2	-	23,5	-	-	-
	9	N ₁₂₀ P ₃₅ K ₁₈₀ (Рржд)	31,1	32,7	35,8	11,7	34,7	11,2	11,2	47,7
	10	N ₁₂₀ P ₃₅ K ₁₈₀ Ca ₂₁ Mg ₁₅ V _{1,5} (Рржд, р. Са, Mg)	28,4	21,2	32,6	8,45	31,9	8,40	8,40	35,7
	11	N ₁₂₀ P ₇₀ K ₁₈₀ (Рржд)	36,7	56,6	40,2	16,1	37,1	13,6	13,6	57,7
	12	N ₁₂₀ P ₇₀ K ₁₈₀ Ca ₂₁ Mg ₁₅ V _{1,5} (Рржд, р. Са, Mg)	30,7	31,2	34,1	10,0	32,1	8,55	8,55	36,4
	13	N ₁₂₀ P ₁₀₅ K ₁₈₀ (Рржд)	39,2	67,5	43,4	19,3	43,8	20,3	20,3	86,2
	14	N ₁₂₀ P ₁₀₅ K ₁₈₀ Ca ₂₁ Mg ₁₅ V _{1,5} (Рржд, р. Са, Mg)	36,1	54,1	37,8	13,6	38,1	14,6	14,6	62,1
НІР ₀₅ фактор А (оброблення бульб)						0,66				
НІР ₀₅ фактор Б (добрива)						2,30				
НІР ₀₅ взаємодія факторів АБ						3,29				

Примітка: * – Рржд – Рржд 11-37; ** – р.Са, Mg – розчинні Са та Mg

Позакореневі підживлення рістстимулюючими препаратами без застосування мінеральних добрив в передпосівне удобрення не забезпечили суттєвого приросту врожаю. У варіантах з Атоніком Плюс, урожайність становила 24,4 т/га, а з Босфоліаром Келп – 23,0 т/га, за показника у контролі 22,2 т/га. Проте, зазначена тенденція змінювалася на протилежну на фоні внесення мінеральних добрив. За підживлення Атонік Плюс (0,2% р-н) у варіантах з $N_{120}P_{105}K_{180}$ та передпосадковим обробленням бульб цим препаратом відзначалося підвищення врожайності картоплі столової до рівня 46,0 т/га, що на 9,00% вище за використання $N_{120}P_{105}K_{180}$ без позакореневого підживлення та на 5,00% - за підживлення Босфоліаром Келп. Проте, у цьому ж варіанті з обробленням бульб препаратом Босфоліар Келп, позакореневі підживлення підвищували продуктивність картоплі на 6,00–10,0% відносно варіанта без підживлень, але між собою суттєвої різниці вони не мали (Атонік Плюс – 43,4; Босфоліфар Келп – 43,8 т/га).

Характеризуючи структуру врожаю можна відзначити те, що вихід товарної продукції (бульби >50 мм) був найвищим і сягав 80,3-81,5% за внесення мінеральних добрив у нормі $N_{120}P_{105}K_{180}$, у поєднанні з позакореневими підживленнями (табл. 2). Використання Атонік Плюс і Босфоліар Келп у вищезазначений спосіб збільшувало вихід товарної продукції на 4,90–6,00%, порівняно з варіантами без підживлень. Зокрема, кількість товарної фракції за внесення P_{35} на фоні $N_{120}K_{180}$ досягала 22,5-23,6 т/га, що на 11,7 т/га більше, порівняно до контролю, але на 3,7 т/га та 8,5 т/га менше, ніж за використання норми P_{70} і P_{105} . Позакореневі підживлення Атоніком Плюс у цих варіантах збільшували вихід стандартної фракції на 7,20% (P_{35}), на 4,00% (P_{70}) та на 5,00% (P_{105}), а Босфоліаром Келп на 8,50, 3,00 та 5,00%, відповідно.

За оброблення бульб Босфоліаром Келп, але без підживлень, цей показник у варіантах із P_{35} становив 22,5 т/га, P_{70} - 27,1 т/га, P_{105} - 28,8 т/га. Використання цього ж оброблення та позакореневого підживлення препаратами Атоніком Плюс і Босфоліар Келп сприяло збільшенню виходу товарної фракції бульб на 5,00-5,70% (P_{35}), 6,00% (P_{70}), 8,00% (P_{105}), порівняно до варіантів без підживлення відповідно.

Введення до системи удобрення добрив кальцію, магнію та бору на фоні НРК зумовило зниження частки товарної фракції бульб картоплі столової до рівня 21,0 т/га при нормі P_{35} та її поступове зростання за збільшення норми фосфорних добрив (P_{70} – 24,3 т/га; P_{105} – 26,4 т/га). За оброблення бульб та позакореневих підживлень Атоніком Плюс спостерігалось збільшення частки бульб фракції >50 мм, порівняно варіантам без підживлення на 5,80% з P_{35} та P_{105} , на 3,20% – P_{70} , а за підживлення Босфоліаром Келп – 6,80% (P_{35}), 3,60% (P_{70}), 6,10% (P_{105}) відповідно. За оброблення бульб Босфоліаром Келп та листового підживленням Атоніком, цей показник досягав рівня 3,80%; 3,70%; 9,60%, а Босфоліаром Келп – 5,20% (P_{35}); 2,10% (P_{70}); 9,60% (P_{105}) відповідно.

2. Структура врожаю картоплі столової за використання рідких фосфорних добрив (%), середнє за 2015-2016 рр.

Оброблен	№п/п	Варіант досліджу	Позакореневе підживлення																							
			Без підживлення						Атонік Плюс						Босфоліар Келп											
			<50		>50		%		<50		>50		%		<50		>50		%							
т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%	т/га	%									
Атонік Плюс	1	Без добрив (контроль)	10,3	46,4	11,9	53,6	10,0	40,9	14,4	59,1	10,3	44,7	12,7	55,3	9,85	29,4	23,6	70,6	8,51	22,2	29,8	77,8	7,73	20,9	29,2	79,1
	2	N ₁₂₀ P ₃₅ K ₁₈₀ (Ррқд)	9,24	30,6	21,0	69,4	8,21	24,8	24,9	75,2	7,54	23,8	24,2	76,2	9,61	26,0	27,3	74,0	8,91	22,0	31,7	78,0	8,65	22,2	30,3	77,8
	3	N ₁₂₀ Ррқд ₃₅ K ₁₈₀ Са ₂₁ Mg ₁₅ В _{1,5} (р.Са, Mg)	8,14	25,1	24,3	74,9	7,90	21,9	28,2	78,1	7,15	21,5	26,1	78,5	10,5	24,6	32,1	75,4	9,09	19,6	37,2	80,4	8,82	19,7	36,0	80,3
	4	N ₁₂₀ P ₇₀ K ₁₈₀ (Ррқд)	9,69	26,9	26,4	73,1	8,56	21,1	32,0	78,9	8,06	20,8	30,8	79,2	10,2	43,4	13,3	56,6	9,12	37,7	15,1	62,3	10,7	45,6	12,8	54,4
	5	N ₁₂₀ Ррқд ₇₀ K ₁₈₀ Са ₂₁ Mg ₁₅ В _{1,5} (р.Са, Mg)	8,60	27,7	22,5	72,3	9,17	22,0	27,9	78,0	7,88	22,7	26,8	77,3	7,70	27,2	20,7	72,8	7,15	23,4	25,0	76,6	7,02	22,0	24,9	78,0
	6	N ₁₂₀ P ₁₀₅ K ₁₈₀ (Ррқд*)	9,60	26,2	27,1	73,8	10,2	25,4	30,0	74,6	7,49	20,2	29,6	79,8	7,64	24,9	23,1	75,1	7,21	21,2	26,9	78,8	7,32	22,8	24,8	77,2
	7	N ₁₂₀ Ррқд ₁₀₅ K ₁₈₀ Са ₂₁ Mg ₁₅ В _{1,5} (р.Са, Mg**)	10,4	26,5	28,8	73,5	7,88	21,1	34,3	78,9	8,12	18,5	35,7	81,5	10,3	28,5	25,8	71,5	7,65	18,9	30,6	81,1	7,22	18,9	30,9	81,1
Босфоліар Келп	8	Без добрив (контроль)	0,28	0,72	0,58	0,95																				
	9	N ₁₂₀ P ₃₅ K ₁₈₀ (Ррқд)	0,83	2,61	1,75	1,8																				
Босфоліар Келп	10	N ₁₂₀ Ррқд ₃₅ K ₁₈₀ Са ₂₁ Mg ₁₅ В _{1,5} (р.Са, Mg)	0,83	2,61	1,75	1,8																				
	11	N ₁₂₀ P ₇₀ K ₁₈₀ (Ррқд)																								
Босфоліар Келп	12	N ₁₂₀ Ррқд ₇₀ K ₁₈₀ Са ₂₁ Mg ₁₅ В _{1,5} (р.Са, Mg)																								
	13	N ₁₂₀ P ₁₀₅ K ₁₈₀ (Ррқд)																								
Босфоліар Келп	14	N ₁₂₀ Ррқд ₁₀₅ K ₁₈₀ Са ₂₁ Mg ₁₅ В _{1,5} (р.Са, Mg)																								
		НІР ₀₅ фактор А (оброблення бульб)																								
		НІР ₀₅ фактор Б (добрива)																								
		НІР ₀₅ взаємодія факторів АБ																								

Примітка: * – Ррқд – Рқд 11-37; ** – р.Са, Mg – розчини Са та Mg

Проведення позакоренових підживлень рістстимулюючими препаратами (Атонік Плюс та Босфоліар Келп) з концентрацією робочого розчину 0,20% у варіантах із застосування рідких комплексних добрив у нормі P_{35} на фоні $N_{120}K_{180}$ з одночасним внесенням кальцію, магнію та бору забезпечило збільшення кількості бульб розміром більше 50 мм на 3,73–6,76%, за норми P_{70} на 2,06–3,57%, а P_{105} – 5,74–9,57%, порівняно з аналогічними варіантами без позакоренових підживлень. Оброблення бульб препаратами, що досліджувалися, не зумовили суттєвого зростання частки врожаю фракції >50 мм.

Висновки. Таким чином, застосування рідких форм комплексних добрив у нормі за P_{105} на фоні азотно-калійного живлення ($N_{120}K_{180}$), у поєднанні з передпосадковим обробленням бульб та позакореновими підживленнями цими ж рістстимулюючими препаратами, забезпечило отриманню врожаю на рівні 46,3 т/га з виходом товарної фракції бульб (>50 мм) на рівні 80,4%.

Список використаної літератури

1. Food and agriculture organization of the united nations [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://faostat3.fao.org/browse/Q/QC/E>
2. Рослинництво України 2015 / [відп. за випуск Прокопенко О. М.]. – К.: Державна служба статистики України, 2016. – 180 с.
3. Логинова И. В. "Вторая весна" ЖКУ / И. В. Логинова // ООО Инфоиндустрия. – 2016. – № 1. – С. 12–19.
4. McLaughlin M. New fertiliser formulations for highly calcareous soils of South Australia / M. McLaughlin, I. Bertrand, E. Lombi and other. – SA, Glen Osmond: CSIRO Land and Water and SARDI, 2002. – 20 p.
5. Кучко А. А. Фізіологія та біохімія картолі / А. А. Кучко. – К.: Довіра, 1998. – 335с.
6. Бикіна Н. М. Оптимізація умов живлення картоплі столової за вирощування на темно-сірому опідзоленому ґрунті в умовах Лівобережного Лісостепу [Електронний ресурс] / Н. М. Бикіна // Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development '2015: міжнар. наук-практ. конф. 15-17 груд. 2015 р.: тези доп. – Одеса, 2015. – **Режим доступу:** <http://www.sworld.com.ua/konfer41/137.pdf>
7. Бикін А. В. Вплив позакоренового підживлення на врожайність та якість бульб картоплі чіпсового напрямку використання / А.В. Бикін, Н.М. Бикіна, О.М. Генгалю та ін. // Науковий вісник НУБіП України. - 2010. - № 149. - С. 91-96.
8. Городній М. М. Агрохімія: підручник / М. М. Городній. – К: Вид. ПП «МайстерПринт», 2015. – 437 с.

References

1. Food and agriculture organization of the united nations [Elektroni resurs] / Rezhym dostupu: <http://faostat3.fao.org/browse/Q/QC/E>
2. Roslynyntstvo Ukrainy 2015 / [vidp. za vypusk Prokopenko O. M.]. – K.: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2016. – 180 s.
3. Loginova I. V. "Vtoraia vesna" LCF / I.V. Loginova // ООО Infoindustria. – 2016. – № 1. – S. 12–19.
4. McLaughlin M. New fertiliser formulations for highly calcareous soils of South Australia / M. McLaughlin, I. Bertrand, E. Lombi and other. – SA, Glen Osmond: CSIRO Land and Water and SARDI, 2002. – 20 p.

5. Kuchko A. A. Fiziologia ta biokhimiia kartoli / A. A. Kuchko. – K.: Dovira, 1998. – 335 s.

6. Bykina N. M. Optyimizatsia umov zhyvlennia kartopli stolovoi za vyroshchuvannia na temno-siromu opidzolenomu hrunti v umovakh Livoberezhnoho Lisostepu [Elektronnyi resurs] / N. M. Bykina // Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development '2015: mizhnar. nauk-prakt. konf. 15-17 hrud. 2015 r.: tezy dop. – Odesa, 2015. – Rezhym dostupu: <http://www.sworld.com.ua/konfer41/137.pdf>

7. Bykin A. V. Vplyv pozakorenevoho pidzhyvlennia na vrozhaunist ta yakist bulb kartopli chipsovoho napriamu vykorystannia / A. V. Bykin, N. M. Bykina, O. M. Henhalo ta in. // Naukovyi visnyk NUBiP Ukrainy. – 2010. – № 149. – S. 91-96.

8. Horodnii M. M. Ahrokhimiia: pidruchnyk / M.M. Horodnii. – K: Vyd. PP «MaisterPrynt», 2015. – 437 s.

ПРОИЗВОДИТЕЛЬНОСТЬ КАРТОФЕЛЯ СТОЛОВОГО ЗА ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ЖИДКИХ ФОСФОРНЫХ УДОБРЕНИЙ

А. В. Быкин, И. П. Бордюжа

Исследовано влияние жидких фосфорных удобрений (ЖКУ 11-37) на фоне $N_{120}K_{180}$ в сочетании с предпосадочной обработкой клубней и внекорневой подкормки ростстимулирующими препаратами (Атоник Плюс и Босфолиар Келп) на урожайность и фракционный состав урожая картофеля столового. Установлено, что внесение ЖКУ 11-37 в норме P_{105} на фоне обработки клубней и внекорневых подкормок Атоник Плюс (0,20% раствор) способствовало формированию урожая на уровне 46,3 т/га, при товарности (фракция > 50 мм) 80,4%.

Ключевые слова: *картофель столовый, ЖКУ 11-37, обработка клубней, Атоник Плюс, Босфолиар Келп, минеральное питание.*

THE PRODUCTIVITY OF POTATO UNDER INFLUENCE OF LIQUID PHOSPHATE FERTILIZERS

Anatoli Bykin, Igor Bordyuzha

The effect of the liquid phosphate fertilizers (LCF 11-37) on the background of $N_{120}K_{180}$ in combination with fertilizers treatment of the tubers by Atonic Plus and Bosfoliare before its planting and in combination with foliar application growth-activate fertilizers (Atonic Plus and BosfoliareKelp) on tuber yield and on yield composition for potato tubers was researched. The best variant was fertilizers application of the LCF 11-37 with phosphorus in rate P_{105} on the background of the tubers treatment before its planting and foliar application by Atonic Plus (0.2% fertilizer solution). The tuber yield in this variant was 46.3 t per ha including commercial tubers fraction (tubers size more 50 mm) 80.4%.

Keywords: *potato, LCF 11-37, tubers treatment before its planting, Atonic Plus, Bosfoliare Kelp, mineral nutrition.*